

Date de réception : 20/10/2023

Zaak C-575/23

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

15 september 2023

Verwijzende rechter:

Raad van State (België)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

31 augustus 2023

Verzoekende partijen:

FT

AL

ON

Verwerende partij:

Belgische Staat

Interveniërende partij:

Nationaal Orkest van België

I. Feiten en bestreden handeling

- 1 Bij verzoekschrift, ingediend op 26 juli 2021, vorderen FT, AL en ON nietigverklaring van het koninklijk besluit van 1 juni 2021 houdende naburige rechten van het artistiek personeel van het Nationaal Orkest van België (*Belgisch Staatsblad* nr. 2021042025 van 4 juni 2021).
- 2 Vóór de vaststelling van de bestreden handeling werd over de exploitatie van de naburige rechten van de musici van het Nationaal Orkest van België (hierna: „NOB”), de interveniërende partij, per geval onderhandeld in het Basisoverlegcomité.

- 3 Sinds 2016 wordt er in het Basisoverlegcomité door het NOB en de vakbondsvertegenwoordigers onderhandeld om tot een overeenkomst over de vergoeding voor de naburige rechten van de musici te komen. Die onderhandelingen zijn tot dusver zonder resultaat gebleven.
- 4 In september 2019 heeft het NOB de musici voorgesteld om geïndividualiseerde overeenkomsten te sluiten die voorzagen in de betaling van bepaalde forfaitaire bedragen. Die bedragen zouden onmiddellijk worden betaald aan de musici die de betrokken overeenkomst ondertekenden, en in afwachting van de vaststelling van een koninklijk besluit worden gereserveerd voor de overige musici.
- 5 Dat koninklijk besluit, dat de bestreden handeling vormt, is vastgesteld op 1 juni 2021. In de considerans ervan wordt onder meer het volgende verklaard:

„Gelet op richtlijn (EU) 2019/790 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2019 inzake auteursrechten en naburige rechten in de digitale eengemaakte markt en tot wijziging van richtlijnen 96/9/EG en 2001/29/EG;

[...]

Overwegende dat artikel XI.205, § 4, van het Wetboek van economisch recht bepaalt dat, wanneer een uitvoerende kunstenaar een prestatie levert ter uitvoering van een arbeidsovereenkomst of een statuut, de vermogensrechten die voortvloeien uit naburige rechten kunnen worden overgedragen aan de werkgever voor zover uitdrukkelijk in die overdracht van rechten is voorzien en voor zover de prestatie binnen het toepassingsgebied van de arbeidsovereenkomst of het statuut valt;

Overwegende dat de goede werking van het Nationaal Orkest van België vereist dat alle rechten verbonden aan de uitvoering en exploitatie van prestaties van uitvoerende kunstenaars van het Nationaal Orkest van België aan eerstgenoemde worden overgedragen;

Overwegende dat artikel 18 van richtlijn (EU) 2019/790 [...] het beginsel van een passende en evenredige vergoeding van uitvoerende kunstenaars verankert, rekening houdend met het beginsel van contractuele vrijheid en een billijk evenwicht tussen rechten en belangen;

Overwegende dat in overweging 73 van dezelfde richtlijn wordt bepaald dat een forfaitair bedrag ook een evenredige vergoeding kan vormen en dat de lidstaten rekening kunnen houden met de specifieke kenmerken van elke sector;

Overwegende dat de vergoeding waarin dit koninklijk besluit voorziet, passend en evenredig is, gelet op de specifieke kenmerken van de sector, de winsten die worden gegenereerd door de exploitatie van de naburige rechten van de musici van het Nationaal Orkest van België en de vergoeding van

naburige rechten die wordt toegepast in Belgische orkesten van vergelijkbare omvang en rechtspositie;

[...].”

Het dispositief van het koninklijk besluit luidt als volgt:

„Artikel 1. In de zin van dit besluit wordt verstaan onder:

1° Uitvoerende kunstenaar: de musicus bij het Nationaal Orkest van België die onder een administratiefrechtelijk statuut of een arbeidsovereenkomst is aangeworven, met uitsluiting van elke musicus die de functie van muzikdirecteur of van solist uitoefent.

[...]

8° Dienst: elke prestatie van uitvoerende kunstenaars die het voorwerp uitmaakt van een verspreiding, een audiovisuele opname of een fonogram met het oog op de exploitatie ervan door het Nationaal Orkest van België of diens rechthebbenden, met een minimumduur van drie uur en een maximumduur van vier uur of de duur van een ‚live’ concert. [...]

Artikel 2. De uitvoerende kunstenaar draagt de naburige rechten verbonden aan zijn prestaties in het kader van zijn opdracht in dienst van het Nationaal Orkest van België over aan het Nationaal Orkest van België, overeenkomstig de bepalingen van dit besluit.

Artikel 3

§ 1. Krachtens artikel 2 worden de volgende naburige rechten overgedragen aan het Nationaal Orkest van België tegen de toelagen bepaald in de artikelen 4 en 6: [...]

§ 2. De overeenkomstig artikel 2 en de eerste paragraaf van dit artikel overgedragen rechten, worden overgedragen voor de volledige duur van de naburige rechten en voor de hele wereld.

[...]

Artikel 4.

§ 1. Als tegenprestatie voor de krachtens de artikelen 2 en 3 overgedragen rechten wordt uitvoerende kunstenaars die een volledig jaar hebben gewerkt een jaarlijkse toelage van 600 EUR bruto toegekend. Voor uitvoerend kunstenaars die geen volledig jaar hebben gewerkt wordt een toelage van 24 EUR bruto per dienst toegekend. [...]

§ 2. Dit bedrag wordt aan de uitvoerende kunstenaars betaald onder de benaming ‚naburige rechten’.

§ 3. De in paragraaf 1 van dit artikel bedoelde jaarlijkse toelage dekt de overdracht van naburige rechten bedoeld in de artikelen 2 en 3 binnen de grenzen van een jaarlijks quotum van maximaal 25 diensten. [...]

[...]

Fonogrammen die in een studio zijn vastgelegd [...] tellen niet mee voor dit quotum. Zij geven aanleiding tot een specifieke toelage van 3 000 EUR per fonogram, die gelijkelijk over de deelnemende uitvoerende kunstenaars te verdelen is.

Diensten die het voorwerp uitmaken van een audiovisuele opname die op televisie wordt (her)uitgezonden en waarvoor de organisator het Nationaal Orkest van België een vergoeding betaalt, tellen niet mee voor dit quotum. De vergoeding die het Nationaal Orkest van België voor de televisie-uitzending ontvangt, wordt gelijkelijk over de deelnemende uitvoerende kunstenaars verdeeld.

Indien het in deze paragraaf bepaalde dienstenquotum wordt overschreden, is een bijkomende toelage van 24 EUR bruto per dienst verschuldigd aan de uitvoerende kunstenaars.

§ 4. Aanvullend op de toelage bedoeld in paragraaf 1 van dit artikel heeft de uitvoerende kunstenaar recht op een bijkomende toelage voor de naburige rechten in het kader van de uitvoering van een contract gesloten tussen een persoon die uitsluitend onder het privaatrecht valt en het Nationaal Orkest van België. De betaling van deze bijkomende toelage mag de uitvoering van dit contract door het Nationaal Orkest van België geenszins verlieslatend maken.

Deze toelage bedraagt, voor alle uitvoerende kunstenaars samen, 50 % van de netto-ontvangsten van het Nationaal Orkest van België na aftrek van de variabele productiekosten (dirigent, bijkomende musici, solistenkoren, zaal, opnamekosten, marketing, dramaturgie,...). Dit percentage wordt gelijkelijk over de deelnemende uitvoerende kunstenaars verdeeld.

[...].”

II. Toepasselijke bepalingen

1. Unierecht

- 6 Richtlijn (EU) 2019/790 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2019 inzake auteursrechten en naburige rechten in de digitale eengemaakte markt en tot wijziging van richtlijnen 96/9/EG en 2001/29/EG (PB 2019, L 130, blz. 92) versterkt de bescherming van auteurs en uitvoerende kunstenaars. Zij introduceert

voor hen een recht op een billijke vergoeding in het kader van contracten voor de exploitatie van hun werken.

7 De overwegingen 72 en 73 luiden als volgt:

„72. Auteurs en uitvoerende kunstenaars bevinden zich gewoonlijk in de zwakkere contractuele positie wanneer zij een licentie verlenen of hun rechten overdragen, ook via hun eigen onderneming, met het oog op exploitatie tegen vergoeding, en die natuurlijke personen hebben de bescherming nodig waarin deze richtlijn voorziet om ten volle te kunnen gebruikmaken van de rechten die krachtens het Unierecht zijn geharmoniseerd. Die behoefte aan bescherming doet zich niet voor wanneer de contractuele wederpartij een eindgebruiker is en het werk of de uitvoering niet zelf exploiteert, hetgeen bijvoorbeeld het geval kan zijn bij bepaalde arbeidsovereenkomsten.

73. De vergoeding van auteurs en uitvoerende kunstenaars dient passend te zijn en in verhouding te staan tot de werkelijke of potentiële economische waarde van de in licentie gegeven of overgedragen rechten, rekening houdend met de bijdrage van de auteur of uitvoerende kunstenaar aan het geheel van het werk of het andere materiaal en met alle andere omstandigheden van het geval, zoals marktpraktijken of de werkelijke exploitatie van het werk. Een forfaitaire betaling kan ook een evenredige vergoeding vormen, maar mag niet de regel zijn. De lidstaten moeten de vrijheid hebben om, rekening houdend met de specifieke kenmerken van elke sector, specifieke gevallen te definiëren waarin een forfaitair bedrag kan worden toegepast. Het moet de lidstaten vrijstaan het beginsel van een passende en evenredige vergoeding toe te passen door middel van verschillende bestaande of nieuw ingevoerde mechanismen, waaronder collectieve onderhandelingen en andere mechanismen kunnen zijn begrepen, mits die mechanismen in overeenstemming zijn met het toepasselijke Unierecht.”

8 De overwegingen 74 tot en met 78 gaan over de noodzaak voor auteurs en uitvoerende kunstenaars om te beschikken over informatie om de economische waarde van hun rechten te kunnen beoordelen, waaronder de blijvende economische waarde van hun rechten in vergelijking met de vergoeding die zij hebben ontvangen voor de overdracht van die rechten, over het belang van transparantie op dit gebied en over de noodzaak van een mechanisme om die vergoeding aan te passen.

9 In overweging 82 wordt verklaard: „Niets in deze richtlijn mag worden uitgelegd als een beletsel voor houders van exclusieve rechten uit hoofde van het auteursrecht van de Unie om het gebruik van hun werken of andere materialen kosteloos toe te staan, onder meer door middel van niet-exclusieve gratis licenties ten behoeve van alle gebruikers.”

- 10 Hoofdstuk 3 van titel IV, met als opschrift „Billijke vergoeding van auteurs en uitvoerende kunstenaars in exploitatiecontracten”, bevat onder meer de volgende bepalingen:

„Artikel 18 – Beginsel van passende en evenredige vergoeding

1. De lidstaten zorgen ervoor dat, wanneer auteurs en uitvoerende kunstenaars hun uitsluitende rechten voor de exploitatie van hun werken of andere materialen in licentie geven of overdragen, zij gerechtigd zijn een passende en evenredige vergoeding te ontvangen.

2. Bij de omzetting van het in lid 1 bedoelde beginsel in het nationale recht zijn de lidstaten vrij om verschillende mechanismen te gebruiken en houden zij rekening met het beginsel van contractuele vrijheid en een billijk evenwicht tussen rechten en belangen.

Artikel 19 – Transparantieverplichting [...]

Artikel 20 – Mechanisme voor aanpassing van contracten

1. Bij gebrek aan een toepasselijke collectieve overeenkomst die voorziet in een mechanisme dat vergelijkbaar is met het in dit artikel vastgestelde mechanisme, zorgen de lidstaten ervoor dat auteurs en uitvoerende kunstenaars of hun vertegenwoordigers het recht hebben van de partij met wie zij een contract voor de exploitatie van hun rechten hebben gesloten of van de rechtsopvolger van een dergelijke partij, een aanvullende, passende en billijke vergoeding te vorderen wanneer de oorspronkelijk overeengekomen vergoeding onevenredig laag blijkt te zijn in vergelijking met alle relevante daaropvolgende inkomsten die voortvloeien uit de exploitatie van de werken of uitvoeringen.

[...]

Artikel 22 – Herroepingsrecht

1. De lidstaten zorgen ervoor dat wanneer een auteur of een uitvoerende kunstenaar zijn rechten op een werk of ander beschermd materiaal op basis van exclusiviteit in licentie heeft gegeven of heeft overgedragen, de auteur of de uitvoerende kunstenaar de licentie of overdracht van rechten geheel of gedeeltelijk kan herroepen, als dat werk of dat andere beschermd materiaal niet wordt geëxploiteerd.

2. Specifieke bepalingen voor het in lid 1 bedoelde herroepingsmechanisme kunnen worden opgenomen in het nationale recht [...]:

[...]

De lidstaten kunnen werken of andere materialen van de toepassing van het herroepingsmechanisme uitsluiten indien die werken of andere materialen gewoonlijk bijdragen van een groot aantal auteurs of uitvoerende kunstenaars omvatten.

[...].

Artikel 26 – Toepassing in de tijd

1. Deze richtlijn is van toepassing op alle werken en andere materialen die op of na 7 juni 2021 door het nationale recht op het gebied van auteursrechten worden beschermd.

2. Deze richtlijn is van toepassing onverminderd handelingen die verricht zijn en rechten die verkregen zijn vóór 7 juni 2021.

[...]

Artikel 29 – Omzetting

1. De lidstaten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om uiterlijk op 7 juni 2021 aan deze richtlijn te voldoen. [...].”

2. Nationaal recht

- 11 Ten tijde van de vaststelling van de bestreden handeling bevatte boek XI van het Wetboek van economisch recht in hoofdstuk 3 („Naburige rechten”) van titel 5 („Auteursrecht en naburige rechten”) de volgende bepalingen:

„Artikel XI.203. [...]

De in dit hoofdstuk erkende naburige rechten zijn roerende rechten die overgaan bij erfopvolging en vatbaar zijn voor gehele of gedeeltelijke overdracht, overeenkomstig de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek. Ze kunnen onder meer worden overgedragen of in een gewone of exclusieve licentie worden ondergebracht.

[...]

Artikel XI.205

§ 1. Alleen de uitvoerende kunstenaar heeft het recht om zijn prestatie te reproduceren of de reproductie ervan toe te staan, op welke wijze of in welke vorm ook, direct of indirect, tijdelijk of duurzaam, volledig of gedeeltelijk

[...]

§ 4. Wanneer een uitvoerend kunstenaar een prestatie levert ter uitvoering van een arbeidsovereenkomst of een statuut, kunnen de vermogensrechten worden overgedragen aan de werkgever voor zover uitdrukkelijk in die overdracht van rechten is voorzien en voor zover de prestatie binnen het toepassingsgebied van de overeenkomst of het statuut valt.

[...]

De strekking van die overdracht en de wijze waarop ze plaatsvindt, kunnen bij collectieve overeenkomst worden bepaald.

[...]

Artikel XI.206 [...]

§ 4. Behoudens enig andersluidend beding wordt het bedrag van de vergoeding bepaald in verhouding tot de inkomsten die uit de exploitatie van het audiovisuele werk voortvloeien. In dat geval bezorgt de producent ten minste eenmaal per jaar aan de uitvoerende kunstenaar, een overzicht van hetgeen hij voor elke wijze van exploitatie heeft ontvangen.

[...].”

- 12 De wet tot omzetting van richtlijn 2019/790 is afgekondigd op 19 juni 2022. Bij deze wet zijn enkele van de hierboven aangehaalde bepalingen gewijzigd.

Artikel XI.205 luidt thans als volgt:

„§ 1. Alleen de uitvoerende kunstenaar heeft het recht om zijn prestatie te reproduceren of de reproductie ervan toe te staan, op welke wijze of in welke vorm ook, direct of indirect, tijdelijk of duurzaam, volledig of gedeeltelijk.

[...]

§ 4. Wanneer een uitvoerende kunstenaar een prestatie levert ter uitvoering van een arbeidsovereenkomst of een statuut, kunnen de vermogensrechten worden overgedragen of in licentie gegeven aan de werkgever voor zover uitdrukkelijk in die overdracht of licentieverlening van rechten is voorzien en voor zover de prestatie binnen het toepassingsgebied van de overeenkomst of het statuut valt.

[...].”

Het recht op een passende en evenredige vergoeding in het kader van exploitatieovereenkomsten is als volgt in de wet verankerd:

„Artikel XI.205/1. Wanneer een uitvoerende kunstenaar zijn exclusieve rechten voor de exploitatie van zijn prestatie heeft overgedragen of in

licentie heeft gegeven in het kader van een exploitatieovereenkomst, behoudt hij het recht om een passende en evenredige vergoeding te ontvangen.”

Tot slot luidt het nieuwe artikel XI.205/5 als volgt:

„Artikel XI.205/5. Bij collectieve overeenkomst kunnen onder meer worden bepaald:

1° de strekking van de overdracht of de licentieverlening van rechten;

2° de wijze waarop de overdracht of de licentieverlening van rechten plaatsvindt;

3° de nadere regels met betrekking tot de vergoeding voor de overdracht of licentieverlening;

[...].”

III. Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

1. Eerste middel

- 13 De verzoekende partijen betogen dat een eventuele overdracht van naburige rechten enkel kan plaatsvinden indien de rechthebbende daarmee instemt. Zij leggen artikel XI.205, § 4, vierde alinea, van het Wetboek van economisch recht aldus uit dat de overdracht van naburige rechten bij collectieve overeenkomst is toegestaan, met name wanneer prestaties worden geleverd ter uitvoering van een arbeidsovereenkomst of een statuut en wanneer de vermogensrechten worden overgedragen aan de werkgever. Volgens de verzoekende partijen kunnen de naburige rechten van uitvoerende kunstenaars met een statutaire aanstelling slechts worden overgedragen door middel van een bestuursrechtelijke handeling, zoals het statuut, maar moeten de rechthebbenden daarmee instemmen door middel van een collectieve overeenkomst die het resultaat is van vakbondsoverleg. Er is echter geen enkele collectieve overeenkomst gesloten over de strekking van de overdracht van hun naburige rechten bij de bestreden handeling, en over de wijze waarop die overdracht plaatsvindt.
- 14 De verwerende en de interveniërende partij stellen dat artikel XI.205, § 4, voorziet in een uitzonderingsregeling voor de overdracht van naburige rechten, met name wanneer de prestaties worden geleverd ter uitvoering van een arbeidsovereenkomst of een statuut. In dat geval hoeven volgens hen de regels van het burgerlijk recht niet te worden nageleefd. Er kan dan in de arbeidsovereenkomst of in het statuut worden bepaald dat de naburige rechten worden overgedragen en het sluiten van een collectieve overeenkomst over de strekking van de overdracht en de wijze waarop deze overdracht plaatsvindt, is slechts facultatief.

2. Vijfde middel

- 15 Het vijfde middel betreft met name schending van artikel 17 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: „Handvest”), van de artikelen 10 en 288 VWEU en van de artikelen 18 tot en met 20 en 22 van richtlijn 2019/790.

Standpunt van de verzoekende partijen

Eerste onderdeel

- 16 Naburige rechten zijn intellectuele-eigendomsrechten waarvan de bescherming onder meer wordt gewaarborgd door artikel 17 van het Handvest. Die rechten kunnen worden overgedragen, zij het onder de voorwaarden die zijn geformuleerd in artikel XI.205, § 4, van het Wetboek van economisch recht, zodat de strekking van de overdracht en de wijze waarop deze overdracht plaatsvindt, kunnen worden bepaald bij een civielrechtelijke individuele overeenkomst of „collectieve overeenkomst”, hetgeen wilsovereenstemming tussen partijen vooronderstelt.
- 17 In de publieke sector worden de arbeidsverhoudingen tussen werkgevers en werknemers, en in het bijzonder de beloningsvoorwaarden, per definitie eenzijdig vastgesteld door het overheidsorgaan door middel van bestuursrechtelijke handelingen die na onderhandelingen met inachtneming van de wet worden vastgesteld. Tussen het NOB en zijn – zowel statutaire als contractuele – personeel bestaat een dergelijke bestuursrechtelijke arbeidsverhouding. In deze context worden bij de bestreden handeling eenzijdig de naburige rechten van de statutaire en contractuele musici overgedragen, zonder dat de betrokkenen daarmee individueel of collectief hebben ingestemd. De vermogensrechten konden echter niet worden overgedragen zonder dat de rechthebbenden daarmee instemden, eventueel door middel van het sluiten van een collectieve overeenkomst. Nu niet is voorzien in de instemming van elke musicus afzonderlijk – wat op gespannen voet zou staan met de beginselen van gelijke behandeling en non-discriminatie die bij de regeling van dergelijke situaties in een bestuursrechtelijke handeling in acht moeten worden genomen –, kon de bestreden handeling niet worden vastgesteld zonder dat er een collectieve overeenkomst was gesloten.
- 18 De verzoekende partijen zijn van mening dat de bepalingen van hoofdstuk 3 van titel IV van richtlijn 2019/790 op hen als statutaire werknemers van toepassing zijn. Kunstenaars die zijn aangeworven met een arbeidsovereenkomst, vallen binnen de personele werkingssfeer van die bepalingen, terwijl kunstenaars met een statutaire aanstelling niet uitdrukkelijk van deze werkingssfeer zijn uitgesloten.
- 19 Artikel 18 van richtlijn 2019/790 moet worden gelezen in het licht van de overwegingen 72 en 73 van deze richtlijn. Het NOB handelt niet als eindgebruiker in de zin van overweging 72 van de richtlijn, maar wenst de rechten van de uitvoerende kunstenaars te verwerven om de prestaties van de kunstenaars zelf

met derden te kunnen exploiteren. Dit betekent dat zowel de musici van het NOB die zijn aangeworven met een arbeidsovereenkomst, als de musici met een statutaire aanstelling de door de richtlijn geboden bescherming moeten genieten.

Tweede onderdeel

- 20 In een tweede onderdeel stellen de verzoekende partijen vast dat de bestreden handeling, die is aangenomen op 1 juni 2021 om in werking te treden op de dag van de bekendmaking ervan in het *Belgisch Staatsblad*, te weten op vrijdag 4 juni 2021, op de valreep is bekendgemaakt, namelijk op de laatste werkdag vóór 7 juni 2021, de uiterste datum voor omzetting van richtlijn 2019/790.
- 21 Volgens de verzoekende partijen heeft de verwerende partij, door de bestreden handeling vlak voor de uiterste omzettingsdatum vast te stellen, gemeend zich te kunnen onttrekken aan de toepassing van de voorschriften van de richtlijn, die de bescherming van uitvoerende kunstenaars versterken en aan deze kunstenaars het recht toekennen om een overeenkomst te sluiten over de overdracht van hun rechten, alsook het recht om een passende en evenredige vergoeding te ontvangen, en een aanvullende vergoeding in geval van succes.
- 22 De bestreden handeling is met die voorschriften in strijd, aangezien zij voorziet in een verplichte overdracht van naburige rechten en aangezien de vergoeding die de kunstenaars volgens deze handeling ontvangen in ruil voor de overdracht van hun rechten, geenszins passend en evenredig is. Bovendien voorziet de bestreden handeling niet in de betaling van een aanvullende vergoeding in geval van succes, noch in een recht om te worden geïnformeerd over en inzage te hebben in de exploitatie van de overgedragen rechten.
- 23 Uit het arrest van 18 december 1997, *Inter-Environnement Wallonie* (C-129/96, EU:C:1997:628) volgt dat de lidstaten zich tijdens de in een richtlijn bepaalde omzettingstermijn moeten onthouden van maatregelen die de verwezenlijking van het door de betrokken richtlijn voorgeschreven resultaat ernstig in gevaar zouden brengen, een conclusie die is bevestigd in het arrest van 4 juli 2006, *Adeneler e.a.* (C-212/04, EU:C:2006:443). Op grond van deze rechtspraak mocht de nationale autoriteit geen bepalingen vaststellen die in strijd waren met de richtlijn aan de omzetting waarvan werd gewerkt, maar moest zij integendeel reeds aan die richtlijn voldoen.
- 24 De in artikel 26, lid 2, van richtlijn 2019/790 genoemde „handelingen die verricht zijn” vóór 7 juni 2021, kunnen geen door de overheid „vastgestelde” handelingen zijn, die in overeenstemming moeten zijn met de reeds van kracht zijnde richtlijn. De bestreden handeling is een algemene regeling, die moet aansluiten bij de regeling van de richtlijn, ook al is zij vastgesteld tussen 9 juni 2019 en 7 juni 2021. Artikel 26 van de richtlijn moet aldus worden uitgelegd dat het de door auteurs en uitvoerende kunstenaars verworven rechten beschermt, en niet de door gebruikers verworven rechten. Tot slot beschermt deze bepaling enkel rechten die op regelmatige wijze, dat wil zeggen in overeenstemming met het Europese recht,

zijn verkregen. Artikel 26, lid 2, is slechts van toepassing op rechten die zijn verworven na 6 juni 2019, indien deze rechten de verwezenlijking van de doelstellingen van richtlijn 2019/790 niet ernstig in gevaar brengen.

- 25 Artikel 26 van richtlijn 2019/790 moet in het licht van overweging 82 van deze richtlijn aldus worden uitgelegd dat het de door auteurs en uitvoerende kunstenaars verworven rechten en niet de door gebruikers verworven rechten beschermt.

Standpunt van de verwerende partij

Eerste onderdeel

- 26 De verwerende partij merkt op dat artikel 26 van richtlijn 2019/790 van toepassing is onverminderd handelingen die verricht zijn en rechten die verkregen zijn vóór 7 juni 2021. Bovendien valt het geldelijk statuut van statutaire personeelsleden, zoals de musici van het NOB, niet binnen de werkingssfeer van richtlijn 2019/790. De verzoekende partijen kunnen dus geen aanspraak maken op toepassing van de artikelen 18 tot en met 23 van de richtlijn, die uitsluitend betrekking hebben op kunstenaars die een contract voor de exploitatie van hun naburige rechten hebben gesloten, en niet op statutaire personeelsleden.

Tweede onderdeel

- 27 De verwerende partij ontkent dat zij maatregelen heeft genomen die de verwezenlijking van het door richtlijn 2019/790 voorgeschreven resultaat ernstig in gevaar brengen. Deze richtlijn is niet van toepassing op kunstenaars die zijn aangeworven onder een statuut, maar uitsluitend op kunstenaars met een arbeidsovereenkomst. Hoewel de verwerende partij van mening is dat de bestreden handeling buiten het bereik van de richtlijn valt, geeft zij aan dat zij ervoor heeft gekozen om bij het opstellen van de bestreden handeling aan te sluiten bij de algemene lijn van de richtlijn. In de considerans van deze handeling wordt dan ook uitdrukkelijk aan de richtlijn gerefereerd, en de handeling voorziet in een passende en evenredige vergoeding voor de musici van het NOB.
- 28 De bestreden handeling sluit niet uit dat de kunstenaars op wie zij van toepassing is, een individuele of collectieve overeenkomst met het NOB kunnen sluiten waarin de strekking van de overdracht van hun naburige rechten en de wijze waarop deze overdracht plaatsvindt, worden vastgelegd. De handeling bevat zelf alle informatie die de musici van het orkest nodig hebben om te kunnen bepalen of hun vergoeding passend en evenredig is.
- 29 De verwerende partij betwist dat artikel 20 van de richtlijn is geschonden, aangezien de verzoekende partijen niet hebben aangetoond dat de vergoeding waarin de bestreden handeling voorziet, onevenredig laag blijkt te zijn in vergelijking met alle inkomsten die voortvloeien uit de exploitatie van de werken of uitvoeringen. Het feit dat de bestreden handeling niet voorziet in een

aanvullende, passende en billijke vergoeding in geval van succes, brengt de verwezenlijking van het door de richtlijn voorgeschreven resultaat niet in gevaar en ontnemt de uitvoerende kunstenaars niet de mogelijkheid om een aanvullende vergoeding te eisen in geval van succes en om dienaangaande een aparte overeenkomst te sluiten met het NOB.

- 30 Ook het feit dat de bestreden handeling niet voorziet in de mogelijkheid om de overdracht van rechten te herroepen indien exploitatie uitblijft, met name voor de uitvoerende kunstenaars die zijn aangeworven met een arbeidsovereenkomst, brengt de verwezenlijking van het door de richtlijn voorgeschreven resultaat niet in gevaar. De prestaties van het orkest, die de prestaties van alle in het orkest spelende musici omvatten, vallen onder de uitsluitingsmogelijkheid van artikel 22, lid 2, tweede alinea, van richtlijn 2019/790.

Standpunt van de interveniërende partij

- 31 De interveniërende partij is van mening dat de artikelen 18 tot en met 23 van richtlijn 2019/790, die niet voorkwamen in het oorspronkelijke voorstel van de Commissie, zijn geformuleerd in vage bewoordingen die de lidstaten zeer veel speelruimte laten bij de omzetting.
- 32 Volgens de interveniërende partij kunnen de verzoekende partijen zich om de volgende redenen niet op richtlijn 2019/790 beroepen:
- de richtlijn is niet rechtstreeks toepasselijk in de Belgische rechtsorde;
 - omwille van de rechtszekerheid is in artikel 26 bepaald dat de richtlijn (en dus de omzettingsbepalingen) in elk geval niet van toepassing is op rechten die zijn verkregen vóór 7 juni 2021. Overdrachten die vóór die datum hebben plaatsgevonden, vallen dus niet binnen de werkingssfeer van de richtlijn. De bestreden handeling is in werking getreden op 4 juni 2021, zodat de bepalingen van de richtlijn op geen enkele wijze gevolgen kunnen hebben voor deze handeling;
 - de verzoekende partijen beroepen zich uitsluitend op de artikelen 18 tot en met 22 van de richtlijn, betreffende „exploitatiecontracten”, terwijl het twijfelachtig is of deze artikelen wel van toepassing zijn op de overdracht van naburige rechten op prestaties die worden geleverd in het kader van een arbeidsovereenkomst of een statuut.
- 33 Hoe dan ook brengt de bestreden handeling de verwezenlijking van het door richtlijn 2019/790 voorgeschreven resultaat niet in gevaar. De bij de bestreden handeling ingevoerde vergoedingsregeling is volledig in overeenstemming met het door richtlijn 2019/790 voorgeschreven resultaat.
- 34 Een recht kan worden verkregen ingevolge een overeenkomst of ingevolge een wettelijke of bestuursrechtelijke bepaling die tot gevolg heeft dat het recht wordt verkregen. Volgens artikel 26 van richtlijn 2019/790 heeft deze richtlijn geen

gevolgen voor rechten die ingevolge een overeenkomst of anderszins zijn overgedragen vóór 7 juni 2021. De voorschriften van deze richtlijn zijn niet van toepassing op rechtshandelingen die dateren van vóór 7 juni 2021.

3. Zesde middel

- 35 Het zesde middel betreft schending van diverse bepalingen, waaronder artikel 17 van het Handvest en de artikelen 18 tot en met 22 van richtlijn 2019/790.

Standpunt van de verzoekende partijen

- 36 Wat de toepasselijkheid van de richtlijn betreft, voeren de verzoekende partijen aan dat de bestreden handeling door de verwerende partij eenzijdig is „vastgesteld” in plaats van „verricht”.

Eerste onderdeel

- 37 De in de bestreden handeling vastgestelde vergoeding voor de naburige rechten is niet passend en evenredig en is niet gebaseerd op een objectief en relevant gegeven aan de hand waarvan kan worden bepaald of zij redelijk is.
- 38 Uit overweging 73 van richtlijn 2019/790 volgt dat bij de beoordeling of de vergoeding passend is en in verhouding staat tot de werkelijke of potentiële waarde van de overgedragen rechten, rekening moet worden gehouden met de bijdrage van de kunstenaar aan de geleverde prestatie en met alle andere omstandigheden, zoals marktpraktijken of de werkelijke exploitatie van het werk. De betaling van een forfaitair bedrag kan worden toegestaan, rekening houdend met de specifieke kenmerken van elke sector, maar dit bedrag moet op objectieve en relevante wijze worden vastgesteld met inachtneming van bovengenoemde factoren.

Bij het bepalen van de in de bestreden handeling vastgestelde vergoeding heeft de verwerende partij zich niet gebaseerd op een in de sector bestaand gegeven en daarbij rekening gehouden met de specifieke kenmerken van de sector. Zo zijn de met de exploitatie van de naburige rechten van de musici van het NOB gegenereerde inkomsten onbekend en kunnen zij dus geen maatstaf zijn.

- 39 Tijdens de discussies die hebben plaatsgevonden tussen 2016 en 2019, zijn de door het NOB gedane voorstellen geëvolueerd: de voorgestelde vergoeding voor 25 concerten is tussen mei 2017 en februari 2021 gestegen van 320 EUR naar 600 EUR, zonder dat aan deze wijziging ook maar enig objectief en relevant beoordelingscriterium ten grondslag heeft gelegen.
- 40 Er wordt bij wijze van vergelijking geen rekening gehouden met de vergoeding voor naburige rechten die al vele jaren wordt toegepast in het enige orkest dat qua omvang en rechtspositie vergelijkbaar is met het NOB, te weten de Koninklijke Muntchouwburg. Bij dat orkest voorziet het op basis van een „collectieve

overeenkomst” toegepaste mechanisme in een vergoeding van ongeveer 2 500 EUR per jaar. Deze vergelijking laat zien dat de musici van het NOB een vergoeding ontvangen die duidelijk niet passend en evenredig is en op geen enkele wijze wordt gerechtvaardigd door objectieve, relevante en redelijke overwegingen.

Tweede onderdeel

- 41 Met een tweede onderdeel betogen de verzoekende partijen dat de bestreden handeling geen enkele bepaling bevat die garandeert dat de houders van de naburige rechten een aanvullende vergoeding zullen ontvangen in geval van een succesvolle exploitatie van hun prestaties.
- 42 Artikel 4, § 4, van de bestreden handeling voorziet weliswaar in een bijkomende toelage, maar de betaling daarvan zal afhangen van de uitvoering van een contract tussen het NOB en een privaatrechtelijke naamloze vennootschap, die tot doel heeft om voorstellingen te produceren door onder meer gebruik te maken van een mechanisme van belastingvermindering. Deze samenwerking zal een maximale privatisering van de winsten ten gunste van de private vennootschap mogelijk maken en ertoe leiden dat zoveel mogelijk productiekosten ten laste komen van het NOB, ten nadele van de staat en de musici.
- 43 De bestreden handeling voldoet dus geenszins aan het in richtlijn 2019/790 neergelegde beginsel, dat beoogt te waarborgen dat de musici een billijke vergoeding ontvangen in geval van een succesvolle exploitatie van hun vertolking of uitvoering van kunstwerken.
- 44 Artikel 4, § 4, van de bestreden handeling, dat niet voorziet in enige transparantie met betrekking tot de contracten en de productiekosten, maakt de betaling van de bijkomende toelage volkomen onzeker, aangezien deze betaling de uitvoering van het door het NOB gesloten contract geenszins verlieslatend mag maken en aangezien alle variabele productiekosten in aftrek mogen worden gebracht.
- 45 De forfaitaire vergoeding waarin de bestreden handeling voorziet, wordt slechts geïndexeerd. Ingevolge deze handeling worden de naburige rechten echter overgedragen voor de duur van deze rechten (50 jaar) en voor de hele wereld, en deze handeling bevat geen bepaling volgens welke de forfaitaire vergoeding wordt aangepast wanneer in de loop van deze periode uit alle inkomsten die de exploitatie van de door het NOB geleverde prestaties heeft opgeleverd, zou blijken dat die forfaitaire vergoeding onevenredig laag is in vergelijking met die inkomsten. Indien een opname een commercieel succes wordt, zal die vergoeding nooit wordt aangepast. Dit is in strijd met artikel 20 van richtlijn 2019/790 en met het beginsel dat een passende en evenredige vergoeding moet worden betaald.

Derde onderdeel

- 46 De bestreden handeling bevat geen enkele bepaling die de musici in staat stelt de criteria te controleren die bepalen welke vergoeding zij ontvangen voor hun

overgedragen rechten. Ook is er geen bepaling die voorziet in een gezamenlijke afrekening waarbij beide partijen betrokken zijn, noch een bepaling op grond waarvan de gegevens betreffende de exploitatie van de rechten door het NOB moeten worden meegedeeld of uitgewisseld. De musici, die niet beschikken over enig controlerecht met betrekking tot het beheer van de privaatrechtelijke partnervennootschap, zullen geen enkele mogelijkheid hebben om na te gaan wat de opbrengsten zijn van de exploitatie van de naburige rechten die verbonden zijn aan de door hen in het kader van het contract tussen die vennootschap en het NOB geleverde prestaties.

Vierde onderdeel

- 47 De bestreden handeling bevat geen enkele bepaling die de rechthebbenden de mogelijkheid biedt om de overdracht van hun naburige rechten te herroepen wanneer het NOB nalaat deze rechten te exploiteren, en voldoet dus niet aan de beginselen van richtlijn 2019/790.

Standpunt van de verwerende partij

- 48 De verwerende partij betoogt dat de verzoekende partijen geen adressaat zijn van richtlijn 2019/790 en dat deze richtlijn geen betrekking heeft op statutaire personeelsleden.

Eerste onderdeel

- 49 Artikel 18 van richtlijn 2019/790 staat er niet aan in de weg dat de vergoeding voor de naburige rechten van uitvoerende kunstenaars wordt vastgesteld bij koninklijk besluit voor de kunstenaars met een statutaire aanstelling. Wat de met een arbeidsovereenkomst aangeworven kunstenaars betreft, blijkt uit de considerans van de bestreden handeling dat de opsteller van deze handeling rekening heeft gehouden met het beginsel van contractuele vrijheid.
- 50 Om te kunnen beoordelen of de vergoeding die de uitvoerende kunstenaars ontvangen, passend en evenredig is, moet in aanmerking worden genomen dat de overgedragen rechten van elk van de musici van het orkest geen werkelijke of potentiële economische waarde hebben zonder de auteursrechten op de opgenomen werken, zonder de naburige rechten van de andere kunstenaars van het NOB en zonder de naburige rechten van de producent van de overgedragen opnamen. De naburige rechten van de kunstenaars van het orkest vertegenwoordigen slechts een klein deel van de intellectuele rechten die door het NOB moeten worden verkregen om de door de musici geleverde prestaties vrij te kunnen exploiteren. De vergoeding die wordt betaald aan de uitvoerende kunstenaars op wie de bestreden handeling betrekking heeft, is passend en staat in verhouding tot de werkelijke of potentiële waarde van de overgedragen rechten.
- 51 Bovendien heeft het door de verzoekende partijen aangevoerde middel uitsluitend betrekking op de forfaitaire vergoeding van 600 EUR en gaat het voorbij aan de

vele andere vergoedingen waarin de bestreden handeling voorziet, die volledig of deels overeenstemmen met de netto-opbrengsten van de exploitatie van de overgedragen rechten en dus duidelijk passend en evenredig zijn.

- 52 In artikel 26, lid 2, van richtlijn 2019/790 wordt gesproken van een „handeling” en niet van een „contract” of een „overeenkomst”, zodat onder de uitdrukking „handelingen die verricht zijn” ook handelingen vallen die zijn vastgesteld door de uitvoerende macht.

Tweede onderdeel

- 53 Uit de richtlijn volgt niet dat bij het bepalen van de hoogte van de aan de uitvoerende kunstenaars van het NOB te betalen vergoeding in alle gevallen rekening moet worden gehouden met de eventuele succesvolle exploitatie van hun prestaties, maar deze verplichting geldt alleen wanneer de vergoeding onevenredig laag blijkt te zijn in vergelijking met de inkomsten die voortvloeien uit de exploitatie van de werken of uitvoeringen.

Derde onderdeel

- 54 De in artikel 4, § 3, van de bestreden handeling neergelegde criteria om te bepalen of de forfaitaire vergoeding van 600 EUR moet worden betaald, zijn duidelijk en kunnen eenvoudig worden gecontroleerd door de musici, die weten aan hoeveel diensten zij hebben meegewerkt en of die diensten wel of niet zijn opgenomen. De criteria om de andere, proportionele vergoedingen te bepalen, zijn eveneens duidelijk (netto-ontvangsten na aftrek van de variabele productiekosten). De musici hoeven alleen maar het totale bedrag van de netto-ontvangsten te reconstrueren aan de hand van het percentage dat zij daarvan hebben ontvangen.

Standpunt van de interveniërende partij

- 55 Volgens de interveniërende partij zijn de artikelen 18 tot en met 22 van richtlijn 2019/790 slechts van toepassing in het kader van een exploitatieovereenkomst. In casu sluit het NOB geen exploitatieovereenkomst met zijn musici.
- 56 Met betrekking tot het eerste onderdeel voert de interveniërende partij onder verwijzing naar de Engelstalige en de Nederlandstalige versie van richtlijn 2019/790 en naar de overwegingen 61 en 73 van deze richtlijn aan dat in de Franstalige versie van artikel 18 van de richtlijn ten onrechte wordt gesproken van een „rémunération proportionnelle” in plaats van een „rémunération proportionnée”. Een vergoeding is dus in overeenstemming met de richtlijn wanneer zij evenredig is (aan de werkelijke of potentiële economische waarde van de in licentie gegeven of overgedragen rechten), ongeacht of het daarbij om een forfaitaire dan wel om een proportionele vergoeding gaat.
- 57 De bestreden handeling voorziet wel degelijk in een „passende en evenredige” vergoeding in de zin van de richtlijn, aangezien de musici een jaarlijkse forfaitaire vergoeding van 600 EUR ontvangen voor een quotum van 25 diensten, en

daarnaast recht hebben op verschillende toelagen die een percentage vormen van de netto-inkomsten die de exploitatie van hun naburige rechten het NOB heeft opgeleverd. De toelagen waarin de bestreden handeling voorziet, staan dus duidelijk in redelijke verhouding tot werkelijke economische waarde van de aldus overgedragen rechten. Tot slot zijn de in die handeling vastgestelde vergoedingen in overeenstemming met de praktijken in de sector.

- 58 Artikel 18 van richtlijn 2019/790 schrijft geenszins voor dat de betrokken rechten worden overgedragen door middel van een overeenkomst die losstaat van het statuut van de musici, maar bepaalt in lid 2 integendeel dat „de lidstaten vrij [zijn] om verschillende mechanismen te gebruiken”.

Tweede onderdeel

- 59 De in de bestreden handeling vastgestelde toelagen kunnen niet worden gekwalificeerd als een vergoeding die „onevenredig laag [is] in vergelijking met alle relevante daaropvolgende inkomsten die voortvloeien uit de exploitatie van de werken of uitvoeringen”, aangezien zij met name bestaan in vergoedingen die een percentage vormen van de netto-inkomsten die de exploitatie van de naburige rechten heeft opgeleverd, en tussen 50 en 100 % van de netto-ontvangsten van het NOB bedragen.

IV. Beoordeling van de verwijzende rechter

- 60 De vraag of richtlijn 2019/790 van toepassing is op naburige rechten die zijn overgedragen in het kader van een statutaire arbeidsverhouding, en de vraag of deze richtlijn zich verzet tegen de vaststelling van een eenzijdige bestuursrechtelijke handeling waarbij vóór 7 juni 2021 naburige rechten worden overgedragen, betreffen de grond van de zaak.
- 61 Hoewel in de considerans van de bestreden handeling met zoveel woorden wordt verwezen naar richtlijn 2019/790 en wordt verklaard dat die handeling in overeenstemming is met de richtlijn, wordt in het kader van de onderhavige procedure voor het eerst door de verwerende partij betoogd dat „de verzoekende partijen geen aanspraak kunnen maken op toepassing van de artikelen 18 tot en met 23 van de richtlijn, die samen hoofdstuk 3, met als opschrift ‚Billijke vergoeding van auteurs en uitvoerende kunstenaars in exploitatiecontracten’, [van titel IV] vormen en die, zoals uit dat opschrift blijkt, uitsluitend betrekking hebben op kunstenaars die een contract voor de exploitatie van hun rechten hebben gesloten, en niet op kunstenaars met een statutaire aanstelling”.
- 62 Ook de interveniërende partij betoogt dat „het twijfelachtig is of deze artikelen wel van toepassing zijn op de overdracht van naburige rechten op prestaties die worden geleverd in het kader van een arbeidsovereenkomst of een statuut”. Zij verwijst daarbij naar overweging 72 van de richtlijn.

- 63 De verwerende en de interveniërende partij voeren voorts aan dat de richtlijn van toepassing is „onverminderd handelingen die verricht zijn en rechten die verkregen zijn vóór 7 juni 2021”, terwijl de bestreden handeling de naburige rechten van de musici van het NOB overdraagt per 4 juni 2021.
- 64 Het betoog van de verwerende en de interveniërende partij doet de vraag rijzen of de bepalingen van richtlijn 2019/790, in het bijzonder de artikelen 18 tot en met 23, van toepassing zijn op de overdracht van naburige rechten in het kader van een statutaire arbeidsverhouding, en zo ja, of de verwerende partij deze bepalingen in acht moest nemen toen zij de bestreden handeling, waarbij de naburige rechten van de musici van het NOB eenzijdig worden overgedragen, vaststelde tijdens de periode van omzetting van de richtlijn.
- 65 Deze vragen hebben betrekking op de uitlegging van Unierecht en moeten dus overeenkomstig artikel 267 VWEU worden voorgelegd aan het Hof van Justitie van de Europese Unie.

V. Prejudiciële vragen

- 1) Moeten de artikelen 18 tot en met 23 van richtlijn (EU) 2019/790 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2019 inzake auteursrechten en naburige rechten in de digitale eengemaakte markt en tot wijziging van richtlijnen 96/9/EG en 2011/29/EG aldus worden uitgelegd dat zij zich ertegen verzetten dat de naburige rechten van statutaire personeelsleden op prestaties die worden geleverd in het kader van de arbeidsverhouding, bij een bestuursrechtelijke regeling worden overgedragen?
- 2) Zo ja, moeten de begrippen „handelingen die verricht zijn” en „rechten die verkregen zijn” in artikel 26, lid 2, van richtlijn 2019/790 aldus worden uitgelegd dat zij onder meer zien op de overdracht van naburige rechten door middel van een bestuursrechtelijke handeling die is vastgesteld vóór 7 juni 2021?